

[ΣΧΕΔΙΟ]

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

για την εισήγηση του Υπουργείου Παιδείας για την νομοθετική αναγνώριση των Διπλωμάτων 5-ετούς φοιτήσεως Ελληνικών Πολυτεχνικών Σχολών, ως ισοδύναμων με την στάθμη Μάστερ του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης

Η προτεινόμενη νομοθετική ρύθμιση στηρίχθηκε στα πιο κάτω δεδομένα:

[1]. Η Κυβέρνηση λαμβάνει σοβαρώς υπόψη την υφιστάμενη ακαδημαϊκή και επαγγελματική πραγματικότητα που αφορά την εξ αντικειμένου αξία των εν θέματι Διπλωμάτων:

1.1 Οι κάτοχοι τέτοιων Διπλωμάτων γίνονται απευθείας δεκτοί για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε πλείστα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια. Μερικές μάλιστα από τις Ελληνικές Πολυτεχνικές Σχολές έχουν υπογράψει και ειδικότερες προς τούτο συμφωνίες με Ευρωπαϊκά Ιδρύματα. Ενδεικτικά παραδείγματα:

α) Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο με την Γαλλική Grande Ecole «Ecole Nationale des Ponts et Chaussees»: Συμφωνία αμοιβαίας αναγνώρισης και ισοδυναμίας Διπλωμάτων και δικαιώματος άμεσης έναρξης Διδακτορικής Διατριβής, (Μάϊος 2004).

β) Η Πολυτεχνική Σχολή του Α.Π.Θ. με την Γαλλική Grande Ecole «Ecole Centrale»: Συμφωνία συνεργασίας για την απόκτηση διπλώματος Centrale και Πολυτεχνικής Σχολής Α.Π.Θ. μετά από Διπλωματική Εργασία εκπονούμενη στο ένα ή στο άλλο Ίδρυμα, (Ιανουάριος 2008).

Το ίδιο με την Ecole Polytechnique Federale de Lausanne, (Οκτώβριος, 2008).

1.2 Εξ άλλου, οι κάτοχοι τέτοιων Ελληνικών Διπλωμάτων αναγνωρίζονται, (όπως και οι κάτοχοι Αγγλοσαξονικού τύπου MSc), ως Μελετητές και Κατασκευαστές στην Ευρώπη. Ενδεικτικά παραδείγματα, συνιστούν οι ποικίλες αναθέσεις Ευρωπαϊκών Μελετών σε Έλληνες Μηχανικούς Ελληνικών Πολυτεχνικών Σχολών, βραβεύσεις σε διεθνείς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και συμβάσεις κατασκευαστικών έργων.

[2] Η Κυβέρνηση λαμβάνει σοβαρώς υπόψη το γεγονός ότι και σε άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες στις οποίες έχει πλήρως εφαρμοσθεί η συμφωνία της Bologna, διατηρούνται ή θεσμοθετούνται παραλλήλως και Πανεπιστημιακές σπουδές Μηχανικού οι οποίες έχουν τον ίδιο ακριβώς χαρακτήρα με τις 5-ετείς σπουδές Μηχανικού ορισμένων Ελληνικών Πολυτεχνικών Σχολών, ήτοι ενιαίες και αδιάσπαστες 4-ετείς ή 5-ετείς σπουδές με **έναν** και μόνον τίτλο «Master», χωρίς κανέναν ενδιάμεσο τίτλο BSc. (ο οποίος μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις υψηλής στάθμης Πανεπιστημίων στην Μ. Βρετανία καταργείται).

2.1 Αναφέρεται χαρακτηριστικά η περίπτωση της Γαλλίας όπου οι Grandes Ecoles 5-ετούς διάρκειας σπουδών Μηχανικού στάθμης MSc, παράλληλα με το σχήμα 3 (εκτός Grande Ecole) +2 (μέσα στην Grande Ecole), (ή 2 προπαιδευτικά και 3 εντός Grande Ecole) έχουν θεσπίσει και τον ενιαίο τίτλο «Master» με αδιάσπαστες 5-ετείς σπουδές οι οποίες γίνονται εξ ολοκλήρου εντός της Grande Ecole.

Σχολές όπως οι *Écoles Nationales d'Ingénieurs, Instituts Nationaux des Sciences Appliquées* και μερικές ακόμη, απαιτούν 5 έτη παρακολούθησης, έχοντας ενσωματώσει τα προπαρασκευαστικά έτη στο ενιαίο πρόγραμμα σπουδών τους [Συν. N1].

2.2 Εντυπωσιακότερη είναι εν προκειμένω η κατάσταση στην Μ. Βρετανία, όπου προεξάρχοντος του Πανεπιστημίου του Cambridge και του Imperial College του Λονδίνου, στις σπουδές Μηχανικού των περισσότερων Τμημάτων παρέχεται **μόνον ένας** τίτλος «Master in Engineering» (MEng), **χωρίς ενδιάμεσο** 3ετή τίτλο BSc/BEng. Η κατάσταση αυτή είναι

σημαντικότερη εξαιτίας του γεγονότος ότι η συμφωνία της Bologna στηρίχθηκε στο παλαιότερο Βρετανικό σχήμα ενός ανεξαρτήτου τίτλου BSc και ενός ενδεχομένου μελλοντικού τίτλου MSc.

α) Φαίνεται δηλαδή ότι σήμερα, στη Βρετανική πράξη, αναγνωρίζεται σταδιακά ότι δεν είναι ευχερής η παραγωγή Μηχανικού Πανεπιστημιακής στάθμης με 3-ετείς περίπου σπουδές. Πράγματι στα υψηλής στάθμης Βρετανικά Πανεπιστήμια, αναγνωρίζεται ότι ο τετραετής τίτλος MEng αποτελεί το πρόγραμμα σπουδών αναφοράς για την εκπαίδευση επαγγελματιών μηχανικών (“benchmark route for formation of a professional engineer”). Οι φοιτητές αποφοιτούν μετά από 4 χρόνια ενιαίου MEng, έχοντας αποκτήσει τα απαραίτητα ακαδημαϊκά εφόδια για την άσκηση του επαγγέλματος του Μηχανικού (Chartered Engineer status) [Συν. Ν6]. Γι αυτόν τον λόγο και επειδή οι Βρετανικοί τίτλοι πρέπει να είναι ισοδύναμοι με αυτούς των υπολοίπων Ευρωπαϊκών χωρών, πολλά πανεπιστήμια, μεταξύ των οποίων και το Imperial College, έχουν επιλέξει να προσφέρουν αποκλειστικώς ενιαία και αδιάσπαστα τετραετή* προγράμματα MEng, προσπαθώντας να εναρμονιστούν με τα πρότυπα εκπαίδευσης Μηχανικών που απαντώνται σε πολλά από τα κορυφαία (“elite”) πανεπιστήμια της ηπειρωτικής Ευρώπης [Συν.Ν2].

Μερικά υψηλής στάθμης Βρετανικά πανεπιστήμια, όπως το King’s College London, University of Sheffield, Queen’s University Belfast, τα οποία συνεχίζουν να προσφέρουν και περιορισμένο αριθμό προγραμμάτων BEng παράλληλα με τα MEng, προτρέπουν τους σπουδαστές να παρακολουθούν τα προγράμματα MEng, για μια σειρά από λόγους, και αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι «ο μόνος λόγος για να επιλέξει ένας φοιτητής να παρακολουθήσει πρόγραμμα BEng είναι αν

---

*Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα, οι σπουδές Μηχανικού στάθμης Master, δεν μπορούν να περιορισθούν σε 4 έτη, δεδομένου ότι τα Ελληνικά Διπλώματα καλύπτουν σαφώς ευρύτερο γνωστικό περιεχόμενο των Βρετανικών, όπως επιβάλλεται από το μέγεθος της Ελληνικής Οικονομίας. Γι’ αυτό άλλωστε και το ΔΟΑΤΑΠ και το ΣΑΕΙ επιβάλουν στους εκ Βρετανίας κατόχους Master να παρακολουθούν στην Ελλάδα σειρά συμπληρωματικών μαθημάτων πριν απ’ την αναγνώριση.

αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα ή αν δεν σκοπεύει να ακολουθήσει καριέρα Μηχανικού» [Συν.Ν3]. Η άποψη των διδασκόντων, της βιομηχανίας και των ιδρυμάτων είναι ότι το πρόγραμμα MEng παρέχει την αρτιότερη εκπαίδευση. Η αξία που προστίθεται στο τέταρτο έτος του ενιαίου προγράμματος είναι δυσανάλογα υψηλή. Επιπλέον, μόνον ο τίτλος MEng είναι πιστοποιημένος¹ (accredited) τίτλος Μηχανικού, σε αντίθεση με τον τίτλο BEng που για την πιστοποίησή του απαιτούνται περαιτέρω σπουδές [Συν.Ν3]. Για τους παραπάνω λόγους, Πανεπιστήμια, όπως το Queen's University of Belfast, παρέχουν σε φοιτητές του προγράμματος BEng με υψηλές επιδόσεις, τη δυνατότητα αναβάθμισης σε πρόγραμμα MEng [Συν.Ν4], ενώ στο University of Sheffield, ο τίτλος BEng απονέμεται σε όσους δεν έχουν ικανοποιητικά υψηλή επίδοση και δεν τους επιτρέπεται να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα MEng [Συν.Ν5] και στο University of Leeds οι σπουδές BEng απευθύνονται κυρίως σε αλλοδαπούς φοιτητές [Συν.Ν6].

Εξετάζοντας την εξέλιξη των προγραμμάτων σπουδών Μηχανικού κατά τις τελευταίες δεκαετίες, παρατηρείται η τάση στα υψηλής στάθμης Βρετανικά πανεπιστήμια να αυξάνεται ο αριθμός MEng ενιαίων προγραμμάτων που παρέχουν, ή/και παράλληλα να καταργούνται προγράμματα BEng που παρέχονταν στο παρελθόν [Συν.Ν7].

β) Σημειωτέον ότι το σχήμα του ενιαίου και αδιάσπαστου τίτλου απευθείας MEng, άρχισαν να το υιοθετούν σταδιακά και άλλα (χαμηλότερης στάθμης και ιδιαίτερα τα παλιά Polytechnic που ονομάστηκαν University) Βρετανικά Πανεπιστήμια, όπως University of Portsmouth, Hallam University, University of Brighton κ.ά. – τα οποία διατηρούν (παραλλήλως και ανεξαρτήτως) και το παλαιότερο σχήμα BEng/ MSc.

---

1 Από φορείς πιστοποίησης όπως Institution of Engineering and Technology (IET), ως προς την ικανοποίηση των ακαδημαϊκών προϋποθέσεων που εξασφαλίζουν πρόσβαση σε επαγγελματικά δικαιώματα Μηχανικού (Chartered Engineer), Τεχνολόγου Μηχανικού (Incorporated engineer) (Συν. Ν8).

Όμως, τα Πανεπιστήμια αυτής της κατηγορίας (συνήθως πρώην Polytechnics) παρέχουν περιορισμένον αριθμό προγραμμάτων MEng, παράλληλα με προγράμματα BEng τα οποία αποτελούν την πλειονότητα [Συν.Ν9]. Κάποια από αυτή την κατηγορία Βρετανικών Πανεπιστημίων εισήγαγαν προγράμματα MEng, τα οποία όμως ήσαν πιστοποιημένα ως προγράμματα σπουδών Μηχανικού για μικρό μόνον χρονικό διάστημα (π.χ. MEng in Electrical and Electronic Engineering, Nottingham Trent University, πιστοποιημένο για το διάστημα 1996-1999, MEng in Civil Engineering, Kingston University, πιστοποιημένο για το διάστημα 1995-1999).

[3] Εξ άλλου, η Κυβέρνηση λαμβάνει σοβαρώς υπόψη την ιδιοτυπία των σπουδών Μηχανοτεχνίας («Engineering»), όπως άλλωστε και των Νομικών και Ιατρικών σπουδών: Σ' όλες αυτές, δεν είναι ευχερής η παραγωγή ικανών στελεχών Πανεπιστημιακής στάθμης με 3-ετείς σπουδές. Άλλωστε υπάρχουν και οι περιπτώσεις ανεξάρτητων Σχολών Αρχιτεκτονικής, π.χ. Ιταλία, Φιλανδία, οι οποίες έκριναν ότι θα διατηρήσουν, χωρίς διάσπαση, το αρχικό τους σχήμα σπουδών 5 ή 4 ετών στάθμης Master.

α) Συναφής είναι εν προκειμένω και η θέση της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Εθνικών Ενώσεων Μηχανικών (FEANI), η οποία στο «FEANI Statement on Bologna and Prague Declarations» (12.11.2001) δηλώνει: «Η FEANI συνιστά, παράλληλως με το σύστημα δύο κύκλων Bachelor / Master, **να διατηρηθεί** το υφιστάμενο σύστημα των πιο μακροχρόνιων ολοκληρωμένων προγραμμάτων σπουδών τα οποία οδηγούν απευθείας στο Master». (Συν. Φ1)

β) Εξ άλλου, προκειμένου περί πανεπιστημιακών σπουδών Μηχανοτεχνίας (Engineering), είναι πολύ σημαντικές και οι εξελίξεις στις ΗΠΑ. Η American Society of Civil Engineers, ASCE, (επιστημονικός Οργανισμός και εκδότρια 10 επιστημονικών περιοδικών πολύ μεγάλου κύρους), στο ASCE Policy Statement 465 του 2007 καταλήγει στα ακόλουθα συμπεράσματα:

«Το επάγγελμα του Πολ. Μηχανικού υφίσταται επαναστατικές μεταβολές, οι οποίες αύξησαν το εύρος των γνώσεων που απαιτούνται για το επάγγελμα.

Είναι παράλογο να πιστεύεται ότι, σε τέτοιους περίπλοκους και ταχέως μεταβαλλόμενους καιρούς, είναι δυνατόν μέσα σε 4 μόνον έτη ενδοσχολικών σπουδών να μεταδώσουμε το εξειδικευμένο σώμα γνώσεων το απαιτούμενο για επαγγελματίες Μηχανικούς, ενώ η εκπαίδευση σ' άλλα επαγγέλματα απαιτεί 7 ή 8 έτη. Τα 4 έτη ενδοσχολικών σπουδών θεωρούνταν η τυπική διάρκεια για επαγγελματίες Μηχανικούς 100 χρόνια πριν.

Η δε πρόσθετη δοκιμαστική τετραετής πείρα μετά την απόκτηση του B.SC. δεν είναι ικανή να υποκαταστήσει την διδακτική ύλη επί του σώματος γνώσεων που θα αποκτούνταν από μία πρόσθετη παιδεία. (Συν. Α1).

Πιθανότατα, η διατήρηση της 4-χρονης προπτυχιακής εκπαίδευσης έχει συμβάλει στην μειωμένη εκτίμηση της Μηχανοτεχνίας στα μάτια της Κοινωνίας».

Είναι δε πολύ χαρακτηριστικό ότι αυτές οι απόψεις της ASCE υιοθετήθηκαν απ' το Υπουργείο Στρατιωτικών των ΗΠΑ (απ' το γνωστό Corps of Engineers), δηλώνοντας προς την ASCE ότι: «Συμμεριζόμαστε την ανησυχία σας ότι το Σώμα Γνώσεων που απαιτείται για την είσοδο στην επαγγελματική πράξη του Μηχανικού στο μέλλον **κείται πέραν** του σκοπού των παραδοσιακών τετραετών σπουδών συνδυασμένων με πρόσθετη πείρα στην εργασία» (2008, Συν . Α2).

γ) Τέλος, φαίνεται ότι μ'αυτές ακριβώς τις αντιλήψεις συντάσσονται ακόμα και Ευρωπαϊκά Τεχνικά Πανεπιστήμια που υιοθέτησαν μεν το σχήμα 3+2 της Bologna, αλλά δηλώνουν ότι «σκοπός των σπουδών Μηχανικού στάθμης Bachelor είναι να καταστήσει τους αποφοίτους ικανούς να μπορέσουν να ολοκληρώσουν με επιτυχία την επακολουθούσα σπουδή σε στάθμη Master για να εφαρμόσουν τις αποκτηθησόμενες γνώσεις στο επάγγελμα», [επίσημη Γνωμάτευση του Πρυτάνεως του Τεχνικού Πανεπιστημίου της Καρλσρούης, κανονισμός

σπουδών Bachelor στη Μηχανολογία, αρ. πρωτ. 78, 09 Σεπτ. 2008 (Συν. Μ1)].

Γίνεται δηλαδή σαφές, κατά το Πολυτεχνείο της Καρλσρούης, ότι ο τίτλος Bachelor στη Μηχανολογία έχει άλλον σκοπό, και δεν οδηγεί στο επάγγελμα. Συναφής με αυτήν την άποψη είναι και η γνώμη που διατυπώθηκε στην Σύνοδο Κορυφής στο Μπέργκεν (19-20 Μαΐου 2005) ότι «ήταν μικρότερη η πρόοδος όσον αφορά την ευκολία απασχόλησης των αποφοίτων που είχαν στα χέρια τους μόνο πτυχίο πρώτου κύκλου σπουδών (Bachelor)».

δ) Γι' αυτό και κοινή «Ανακοίνωση επί της Διακήρυξης της Μπολόνια» των CESAER,* και SEFI** δηλώνει (Συν. Ε1):

- «Οφείλει να συνεχισθεί να παρέχεται και η πορεία ολοκληρωμένων (integrated) σπουδών στάθμης Master».
- «Τα υφιστάμενα 5-ετή ολοκληρωμένα προγράμματα Πολιτικού Μηχανικού που οδηγούν κατευθείαν στον τίτλο Master, είναι επίσης συμβατά με το γράμμα και το πνεύμα της Διακήρυξης της Μπολόνια και με την προοπτική του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης».

[4] Η Κυβέρνηση λαμβάνει επίσης υπόψη και το αντικειμενικό δεδομένο ότι ένα διδακτικό πανεπιστημιακό πρόγραμμα **πρακτικού** προσανατολισμού (προκειμένου να παραχθεί σε 3 χρόνια ένας Μηχανικός χρήσιμος στη Αγορά), παρουσιάζει πράγματι δύο βασικά μειονεκτήματα:

- (i) Δεν προσφέρει τις αναγκαίες θεωρητικές βάσεις που απαιτούνται για τη συνέχιση των σπουδών στα επόμενα 2 έτη.
- (ii) Ενώ εξ άλλου, λόγω του στενότερα πρακτικού χαρακτήρα του, υπόκειται σε γρηγορότερη γήρανση γνώσεων εξαιτίας της ταχύτατης εξελίξεως της Τεχνολογίας.

---

*CESAER Conference of Engineering Schools for Advanced Education and Research

**SEFI Societe Europeenne pour la Formation des Ingenieurs

Άν πάλι, όπως φαίνεται να γίνεται στην Καρλσρούη, οι 3-ετείς σπουδές είναι επαρκώς θεωρητικές τότε δεν υπηρετείται ο αρχικός σκοπός της θέσπισης των σπουδών αυτών στην Μηχανοτεχνία. Σ' αυτό το άλυτο δίλημμα αναφέρεται και η Διάσκεψη των Κοσμητόρων των Πολυτεχνικών Σχολών της Ιταλίας: «Αυτές οι δύο, δυσχερώς συμβιβάσιμες, διδακτικές απαιτήσεις συνιστούν την κύρια δυσκολία που συναντάμε στη δομή του προγράμματος». (Συν. CoPI 1, σελ. 10).

Είναι δε χαρακτηριστικό ότι στην Ιταλία η **μεγάλη πλειονότητα** των φοιτητών Πολυτεχνικών Σχολών συνεχίζει για τον 2^ο κύκλο (ο.π. σελ. 9).

[5] Υπέρ της υπό ψήφιση προτεινόμενης διάταξης έχει τοποθετηθεί και η Αιτιολογική Έκθεση του προσχεδίου Π.Δ. για τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων ΤΕΙ του κατασκευαστικού τομέα (Αύγ. 2006). Στην ενότητα «Πλαίσιο Αντικειμενικού Καθορισμού Επαγγελματικών Δικαιωμάτων» αναφέρεται ότι «το δίπλωμα [των αποφοίτων των σημερινών Πολυτεχνικών Σχολών] μετά από 5-ετείς ουσιαστικές σπουδές είναι επιπέδου Master of Science, σύμφωνα με το Αγγλοσαξονικό σύστημα.

Άλλωστε, και στην Κύπρο, τα διπλώματα Ελληνικών Πολυτεχνικών Σχολών αναγνωρίζονται ως «ισότιμα προς Μεταπτυχιακό Δίπλωμα επιπέδου Master» (12.05.2005, Συν. Κ1).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Με βάση τα πιο πάνω αιτιολογικά δεδομένα, το Υπουργείο Παιδείας προωθεί προς συζήτηση και ψήφιση την ακόλουθη νομοθετική ρύθμιση:
- (α)** Τα Διπλώματα Μηχανικών Πανεπιστημιακής στάθμης στις Ελληνικές Πολυτεχνικές Σχολές, και οι τίτλοι σπουδών Πανεπιστημιακών Τμημάτων με θετικό-εφαρμοσμένο προσανατολισμό 5-ετούς φοίτησης, τα οποία ικανοποιούν τις προϋποθέσεις της ακόλουθης § β, είναι ισοδύναμα με μεταπτυχιακά διπλώματα υπό την διεθνή ονομασία MASTER όπως αυτά χορηγούνται από Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του ενιαίου

Ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης, αλλά και όσων χωρών της αλλοδαπής ακολουθούν αντίστοιχη πρακτική.

- (β)** Η ισοδυναμία αυτή ισχύει μόνον για τις Σχολές οι οποίες, κατά την κρίση του Υπουργείου Παιδείας, πληρούν τις πιο κάτω προϋποθέσεις:
- Προσφέρουν σπουδές γνωστικού αντικειμένου Μηχανικού, ή αφορούν γνωστικά αντικείμενα με θετικό-εφαρμοσμένο τεχνολογικό προσανατολισμό.
  - Έχουν πρόγραμμα ενιαίας και αδιάσπαστης 5-ετούς φοίτησης.
  - Διαθέτουν επαρκή σε εύρος και λογική διάρθρωση μαθήματα, που καλύπτουν ολόκληρο το εύρος του σχετικού γνωστικού αντικειμένου, περιλαμβανομένων και επαρκών μαθημάτων εμβάθυνσης (προχωρημένου επιπέδου) διάρκειας δύο τουλάχιστον εξαμήνων.
  - Προβλέπουν την υποχρεωτική εκπόνηση ερευνητικού χαρακτήρα Διπλωματικής εργασίας, εντός ενός εξαμήνου κατ' ελάχιστον.
- (γ)** Οι κάτοχοι των τίτλων σπουδών αποφοίτων Ελληνικών Σχολών Πανεπιστημιακού επιπέδου 5-ετούς φοιτήσεως με την ανωτέρω Ισοδυναμία, απαλλάσσονται της υποχρέωσης μεταπτυχιακών διπλωμάτων ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής όπως προβλέπεται στο άρθρο 9, παρ. 1β του Νόμου 3685/2008 για τις μεταπτυχιακές σπουδές στα Ελληνικά Α.Ε.Ι.
- Η χρονική διάρκεια για την απόκτηση του διδακτορικού διπλώματος των υποψηφίων που γίνονται δεκτοί από τα Ελληνικά Α.Ε.Ι. και είναι κάτοχοι τίτλου σπουδών με την ανωτέρω ισοδυναμία, δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία (3) πλήρη ημερολογιακά έτη από την ημερομηνία ορισμού τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής από τις Γ.Σ.Ε.Σ.
- (δ)** Οι κάτοχοι των τίτλων σπουδών αποφοίτων Ελληνικών Σχολών Πανεπιστημιακού επιπέδου 5-ετούς φοίτησης, όπως οι τίτλοι αυτοί αναγνωρίζονται κατά τα άνω ως ισοδύναμοι με Διπλώματα (MASTER), οι οποίοι παρέχουν ήδη υπηρεσίες στο Δημόσιο, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ και εν γένει στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ή στον ιδιωτικό τομέα, δύνανται να

αναγνωρίσουν την εν λόγω ισοδυναμία με αίτηση προς τον αποδέκτη των υπηρεσιών τους, υποβαλλόμενη εντός χρονικού διαστήματος έξι (6) μηνών από την δημοσίευσή του παρόντος νόμου. Η πιστοποίηση της ισοδυναμίας για όσους θα παρέχουν υπηρεσίες στο Δημόσιο, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ και εν γένει στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ή στον ιδιωτικό τομέα μετά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, θα ενεργείται με σχετική βεβαίωση του ΝΠΔΔ στο οποίο εγγράφονται ως μέλη μετά την κτήση της άδειας άσκησης τους επαγγέλματός τους.